

Somogyi Zoltán

Dolce Vita

Kabdebó Tamás: *Giorgione nyomában*

Irodalmi Jelen Könyvek, Concord Media Jelen kiadó, Arad

Sokat hallani arról manapság, hogy a könyvkiadás válságban van. Nem értek egyet. És nem csak azért, mert a válság annyira elcsépelet fogalomná vált, hogy már alig jelent valamit, hanem inkább azért, mert látom, tapasztalom, hogy nagy számban születnek most is kiváló szépirodalmi és tudományos művek, és – ami a fő – ezek java és zöme meg is tud jelenni; a kiadók, lehetőségeikhez képest, egyáltalán nem végeznek rossz munkát. Szerintem a könyvkereskedelmi üzletággal vannak a bajok, méghozzá súlyos bajok, mert-hogy az romlott. Romlott abban az értelemben, ahogy a nem egészséges gyümölcs: vagyis valami alapvető, lényegi eleme bomlott meg. A helyzet talán még nem tragikus, de a tendencia már rémítő.

Az történik ugyanis, hogy a könyvkereskedelmi és könyvforgalmazó vállalkozások monopolizálják, vagy legalábbis kisajátítják az olvasók, a könyvvásárlók felé irányuló kommunikációs csatornákat, és a reklámjaik révén olyan könyvek fogyasztására kapacitálják őket, amelyek csekély, vagy semmilyen irodalmi-művészeti értéket sem képviselnek. Tevékenységüket azzal mentik – az őszintébbek és becsületesebbek, mert a képmutató többség még erre se veszi a fáradságot –, hogy ők csak azt adják el, amire a legnagyobb igény mutatkozik; s nem tehetnek róla, hogy a vevőik a selejtes vagy gagyi, létfeladetséget okozó termékekre vágynak. Meg hogy nem az ő dolguk nevelni az olvasókat és fejleszteni az ízlésüket, azt tegye meg a kritika. Ebben mondjuk igazuk van. De hiába mondja meg a kritika, hogy mi méltó a figyelemre, és mi az, amit nincs értelme elolvasni, ha a közönséghez nem jutnak el a recenziók. Mert azok irodalmi és kulturális folyóiratokban jelennek meg, amiket gyakorlatilag senki sem olvas. A kereskedők meg hülyék lennének a termékeik ismertetőiben és reklámjaiban idézni a hozzáértő kritikustól, aki az adott könyvet rosszabb esetben pocskék fércműnek, kevésbé rosszban professzionálisan megalkotott, de lélektelen lektúrnek nyilvánítja.

Félreértés ne essék, nem azt szeretném, hogy legyen valamiféle hatóság, ami eldönti mi épületes és mi nem, majd ennek függvényében engedélyezi a megjelenést. Hiszek abban, hogy virágozzék minden virág, és jelenjen meg minél többféle könyv, meg hogy minden szöveg megtalálja a maga közönségét. De az mégis jó, hogy ha valaki beírja az internetes keresőbe, hogy „mit olvassak?” akkor az első soktucat oldalon keresztül csak olyan könyvekhez jut el, amik között értéket, gondolatot képviselő csak elvétve akad. A leírt szó hatalom, mert nagy hatással bír az emberekre – felelősséggel kell hát vele bánni.

Mindez Kabdebó Tamás: *Giorgione nyomában* című regényét olvasva jutott eszembe, mert ez a mű éppen egy olyan ritka madár, ami a legszélesebb olvasóközönség számára is befogadható, élvezhető történet, ugyanakkor egy olyan intelligens, jó ízléssel és könnyed, klisémentes szakértelemmel megírt könyv, amibe a legszörzősívűbb kritikus is csak kelleetlenül köthet bele. Egy egészségesebb könyvkereskedelmi rendszerben, ahol némi reklámmal is megtámogatnák, ennek a könyvnek sokezeres, akár néhány tízezer példányszámban is lehetősége lenne elfogni.

Rafinált kis könyvvel állunk szemben. Látszólag egy kalandregény, amiben egy olasz származású londoni művészettörténész Giorgione elveszett festményeinek nyomába ered. De ha ismeretterjesztő könyvnek tituláljuk, akkor se tévedünk nagyot, mert a XV-XVI. század fordulójának művészetéről és történelméről

megannyi érdekes, és olykor izgalmas vagy megdöbbentő részletet tudhatunk meg belőle. Viszont mind-ezekeken túl még egy igazi családrégény is a Giorgione nyomában, hiszen főhősünk életének minden fontos epizódját, családi és baráti körülményeit, és ezek fejlődését is megismerjük. Ez nagyon fontos vonulata a könyvnek, mert e nélkül nem lenne ennyire emberi a történet, és akkor nehéz lenne érzelmileg viszonyulni hozzá. Mert Kabdebó hősei kivétel nélkül mind szerethető figurák, valódi, hétköznapi – hogy azt ne mondjam banális – problémákkal, örömeikkel és élethelyzetekkel.

A festészet nem csak témája a regénynek, de módszere is. Kabdebó maga is folyamatosan fest leírásaival. A szereplőiről portrékat: lerajzolja, hogy néznek ki, milyen az alkatuk, a színeik, vagy akár megadja, hogy a testrészeik milyen híres festmények alakjainak testrészeihez hasonlítanak. A rengeteg mellékszereplő mindegyikéről is olvasható legalább egy ilyen jellegű skicc. A városokról pedig, ahol a főszereplő megfordul, mindig kapunk legalább egy veduta jellegű tájképet. Ebben különösen jó Kabdebó: apró események, tájelemek, szobák, momentumok, hangulatok, miliók leírása, megfestése pár egyszerű, mégis eredeti, kifejező, kedves mondattal. Elegáns profizmus, gyakorlott magabiztosság. Pontos, érzékeny, érthető, átélhető emberi jelenetek, és okos, művelt, ismeretterjesztő elmélkedések organikus hatást keltő, harmonikus összefonódása. Kabdebó jól szövi a történetet, görcsök, erőlködés nélkül. Nincs benne művészkedés, felesleges díszítettség, kivagyiság. Azt hiszem, az arányok mestere ő.

Nyomozás a regény, felgöngyöltünk benne rejtélyeket, kutatunk, de feszültségkeltés nélkül, bölcsészek módjára, és ez olyan üdítő! Ehhez képes Dan Brown könyvei nevetségesek és gyerekesek, pedig lényegében ott is, és itt is festménytálcányok nyomában járunk.

Nem „szenzációs” könyv a *Giorgione nyomában*, de nem is hajszolja a szenzációt, nem feltűnősködik, nem harsánykodik, csak mesél, igazi jóleső epikussággal. Egy olyan kultúrtörténeti, és nem is csak történeti, hanem kulturális áttekintést – ha tetszik, tablót – kapunk belőle, ami az európaiság esszenciáját mutatja meg. Mert európai regény, és nem csak a helyszínek, de eszmeiség, civilizáltság és citoyenség szempontjából is. Európai a műveltség és a művészet, ami benne van, európai a család és annak értékrendje, európaiak a szereplők eszményei: a tudás gyarapításának vágya, az alkotó emberek tisztelete. És európai abban az értelemben is, hogy toleráns, vagyis befogadó. Nem tagadja le a népek másságát, különbözőségét, de a benne feltűnő sok-soknációjú embert – örményt, törököt, olaszt, ciprusit, csehet, angolt, magyart – összeköti európaiságuk. Hiszen Európa kulturális közösség, vallja Kabdebó, és ezzel csak egyet lehet érteni.

Aki ezt a könyvet elolvassa, annak az is egyértelművé válik, mert elnyomhatatlanul érzi, hogy mi, magyarok is, bár kétségtelenül Keletről jöttünk, de már nem a Kelet, hanem vitathatatlanul és egyértelműen a Nyugat részei vagyunk, kultúránk maga az európai kultúra; Giorgione, meg kortársai: Leonardo, Tiziano, Bellini, Botticelli, Michelangelo, és a többiek mind, ebben az értelemben, a mi festőink is.

„...a vizuális művészetek születését az a vágy keltette, hogy emlékezzünk a szeretett lény képére” – írja Kabdebó, annak a legendának a kapcsán, amit Plinius mesél a festészet feltalálásáról. A könyv borítóján is szereplő legismertebb Giorgione kép, *A vihar*, gyermekét szoptató nőalakjáról egyértelműen látszik, hogy ő egy szeretett nő képe. Mint ahogy a festészet történetnek összes jelentős, feledhetetlen női portréja, vagy nőábrázolása épp attól hallhatatlan, hogy mind szeretett nők képei. A szerelem eszménye is európai találmány.

Főhősünk pedig – maga is Giorgio – azt az életet éli, azt az európai életet, amit mindnyájan élni vagyunk. Egy elég kényelmes, megfelelően jómódú, boldog, értelmiségi életet. Mondhatni magát az Édes Életet. És az is annyira jó, hogy a végén nem találja meg a festményt, amit keres. Jó, mert arra utal, hogy az életben maga a keresés a cél, abban kell megtalálni az örömet, és nem csak úgy lehet nyertesnek lenni, ha a végén elérjük a célt, teljesítjük a feladatot.

Kabdebó a regény Előljáró beszédében, főhőse szájába adva a szavakat, a festmények szemlélésének örömről ír, és arról, mi mindent okoz az agyban a műalkotások látása. Életjobbító, személyiségfejlesztő hatásuk van. De ez nem csak a képekre, hanem a könyvekre is igaz, igaz kell legyen. A *Giorgione nyomában* legalábbis bennem jó érzéseket keltő olvasmány volt, és amikor a végére értem, sajnáltam, hogy nem olvashatom tovább, mert jó lett volna még tovább követni a főhős, családja, barátai és kutatásai történetét. Mert megszerettem őket. S ugyan, kritikusként, ennél mi többet mondhatnék még?

